UTBILDNINGSRÅDET
FÖR HOTELL OCH RESTAURANGER

Hotell- och restaurangbranschens gemensamma yrkesråd; Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare, Kooperationens Förhandlingsorganisation, Unionen, samt Hotell och Restaurang Facket

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2008-08-29

Remissyttrande

Betänkandet Framtidsvägen, SOU 2008:27

Utbildningsrådet för Hotell och Restauranger, UHR, ser gymnasieskolan som en nyckelfaktor för att förmedla den kompetens till framväxande generationer som ett konkurrenskraftigt samhälle och näringsliv kräver. Gymnasieskolans utformning och kvalitet är av stor betydelse för hotell- och restaurangbranschens framtida tillväxt och sysselsättning.

I dagens gymnasiesystem saknas en tydlig struktur med fokus på kvalitetssäkring och koppling till arbetsmarknadens behov och krav. UHR välkomnar därför betänkandet som tydliggör gymnasieskolans roll som kompetensförsörjare och särskilt lyfter fram vikten av samverkan och kvalitet i den gymnasiala yrkesutbildningen.

UHR tillstyrker utifrån dessa utgångspunkter

- att gymnasieskolans uppdrag att svara för kompetensförsörjningen till arbetslivet tydliggörs i skollagen
- att en yrkesexamen införs
- att alla elever ges rätt att inom sin examen läsa in grundläggande högskolebehörighet

- att de för hotell- och restaurangbranschen relevanta yrkesprogrammen ska innehålla minst 15 veckors arbetsplatsbaserat lärande (APL) och att denna ska ske under ledning av välutbildade och kvalificerad handledare
- att gymnasial lärlingsutbildning införs som ett alternativt sätt att uppnå yrkesexamen
- att, inom lärlingsutbildningen, minst halva utbildningstiden (1 250 poäng) arbetsplatsförläggs, den leds av välutbildade och kvalificerad handledare och att den grundas på avtal mellan skolhuvudman och arbetsplats samt ett utbildningskontrakt mellan skolhuvudmannen, arbetsplatsen och eleven.
- att nationella programråd och ett nationellt råd inrättas i enlighet med utredningens förslag.
- att det ska inrättas lokala programråd
- att förslagen om preparandår i grundskolan och individuellt alternativ införs
- att såväl gymnasial ungdoms- och vuxenutbildning som kommunala och fristående skolor styrs av ett i huvudsak gemensamt regelverk.

UHR anser till skillnad från utredningen

- att behörighetskraven ska bestämmas utifrån vilka förkunskaper som krävs för att klara av respektive nationellt program

UHR vill härutöver särskilt framhålla

- att den gymnasiala vuxenutbildningen, särskilt yrkesvux, behöver förstärkas för att gymnasieskolan ska kunna fylla sin kompetensförsörjande roll
- att det är nödvändigt att utveckla relevanta kvalitetsmått och offentliggöra jämförelser mellan olika utbildningar och utbildningsanordnare för att underlätta elevernas val och säkerställa gymnasieskolans kvalitet
- att behovet av kompetenta yrkeslärare kommer att öka ytterligare som en följd av utredningens förslag och att en reformering av yrkeslärarutbildningen är nödvändig för att möta detta behov.

Programstruktur

UHR välkomnar utredningens avsikt att eleverna ska få en ökad specialisering inom sitt yrkesområde med syfte att eleverna ska vara anställningsbara efter genomförd gymnasieutbildning.

UHR delar utredarens uppfattning att utbildning inom turism är splittrad och svåröverskådlig. UHR har därför under lång tid framfört önskemål om en förändring och föreslagit att turismutbildningen ska sammanföras med HR-programmet.

UHR tillstyrker utredningens förslag om införande av ett nytt nationellt program, Programmet för Hotell och Turism med tre inriktningar; Hotell, Konferens, event och värdskap samt Resor och turism.

Hotell- och restaurangbranschen omfattar ett brett spektrum av verksamheter med varierande behov av kompetensförsörjning. UHR vill därför framhålla betydelsen av

samverkan med avnämarna för att utredningens mål om tydlighet och anställningsbarhet efter avslutad utbildning ska uppfyllas. En färdigutbildning inom yrket hotellreceptionist måste innefatta kunskaper både avseende konferens och försäljning liksom grundläggande kunskaper avseende servering, livsmedelshygien och ansvarsfull alkoholservering.

UHR tillstyrker utredningens förslag om införande av ett nytt nationellt program, Programmet för Restaurang och Livsmedel.

UHR avstyrker dock utredningens förslag om fyra inriktningar; Restaurang och måltidservice, Bageri och konditori, Kött och Charkuteri samt Delikatess, färskvaror och catering. Vi föreslår inrättandet av fem inriktningar; Kök, Servering, Bageri och Konditori, Kött och Charkuteri samt Delikatess och färskvaror.

UHR föreslår att av utredningen föreslagen inriktning Restaurang och måltidservice ersätts av två inriktningar; Kök respektive Servering.

UHR har beaktat utredningens avsikt att skapa en ökad tydlighet för eleverna om programmens innehåll och yrkesutgångar för att därigenom öka dess attraktionskraft samt att skapa profilerade yrkesutbildningar som svarar mot branschkraven för att på så sätt ge förutsättningar för en snabbare övergång från skolan till arbetslivet. Vi finner vid betraktelse av strukturen för det föreslagna Programmet för Restaurang och Livsmedel att en obalans föreligger. Den av utredningen föreslagen inriktningen Restaurang- och måltidservice kommer att omfatta ett stort antal elever, ett större antal än övriga tre inriktningar tillsammans, och inkluderar två antalsmässigt stora yrkeskategorier; kök och servering. Yrkeskategorierna inom kök och servering har av naturliga skäl stora beröringspunkter men bör i ett gymnasiesystem baserat på profilerade yrkesutbildningar betraktas var för sig. Vi anser att yrkeskategorin servering riskerar att få en undanskymd roll i en gemensam inriktning och bör profileras som ett specifikt och attraktivt yrke.

UHR anser sålunda att en uppdelning av Restaurang och måltidservice i två inriktningar är en förutsättning för att utredningens målsättning om öka tydlighet och attraktionskraft samt tillgodoseende av branschens kompetensförsörjning ska kunna uppfyllas.

UHR föreslår att inriktningen ”Delikatess, färskvaror och catering” ersätts av inriktningen ”Delikatess och färskvaror”. Utredningen har inte närmare motiverat inriktningens omfattning utan hänvisar till den pågående utvecklingen i branschen. Cateringen är en verksamhet inom hotell- och restaurangbranschen vars omsättning ökar. UHR finner dock inte anledning att skapa en inriktning för catering inom Programmet för Restaurang och Livsmedel. Vi anser att catering är en leverensform av en produkt tillverkad i varm- och kallkök eller bageri. Undervisning avseende catering bör kunna omfattas av utbildningen inom programmets olika inriktningar.

Samverkan

UHR vill särskilt understryka vikten av att gymnasieskolans roll som kompetens-försörjare tydliggörs och att de som bäst kan bedöma kompetensbehoven på

arbetsmarknaden, dvs. avnämarna, ges ett reellt inflytande över de nationella programmens inriktning, utformning och omfattning. Här utgår vi ifrån att de nationella programråden kommer att spela en nyckelroll.

UHR ställer sig bakom förslaget att det ska finnas lokala programråd. Vi vill dock understryka att utformningen av dessa måste tillåtas variera utifrån lokala förutsättningar och behov hos avnämarna samt att tillräckliga ekonomiska medel tillförs för att vid behov underlätta för arbetsmarknadens parter att åta sig uppdrag. Lokala programråd bör vara branschspecifika. UHR konstaterar att de lokala programrådens uppgift är omfattande varför det är särskilt viktigt att rådet ges ett reellt inflytande av relevans över utbildningskvaliteten för att arbetsmarkandens parter ska anse det intressant att medverka. UHR:s erfarenheten av samverkan avseende kvalificerade yrkesutbildning visar att stort engagemang från näringslivets kan erhållas.

Den föreslagna samverkan är inrättad utifrån föreslagen programstruktur. UHR anser dock att det är viktigt att skolverket säkerställer att samordning sker även mellan de olika programmen, i minst med hänsyn till att utredningens förslag innefattar att för hotell- och restaurangbranschen berörd utbildning omfattas av två skilda nationella program.

Utökat program

UHR tillstyrker förslaget att elever på yrkesprogram ges rätt till utökat program upp till 2800 poäng för att erhålla grundläggande högskolebehörighet. Det är, enligt vår mening, en förutsättning för att yrkesprogram som inte ger denna behörighet inte ska uppfattas som återvändsgränder för studiemotiverade elever.

Ämnesfrågor

UHR vill understryka vikten av att de nationella programråden och skolverket i samverkan utformar kurssammansättningen i programmen utifrån de faktiska kompetensbehoven som finns inom branschen med anledning av att hotell- och restaurangbranschen kräver en mångfald av kompetenser och är i ständig utveckling.

UHR ser positivt på att gymnasiegemensamma ämnen införs, där samma nivå ska uppnås oavsett program. Detta bör inte utesluta att innehållet tillåts variera beroende på programmets inriktning, förutsatt att kursmålen uppnås. Utredningen föreslår här att innehållet ska vara programberoende avseende Matematik. Enligt vår uppfattning torde det finnas stora möjligheter att också i Engelska och Svenska anpassa innehållet till respektive program och ändå uppnå samma funktionella mål.

Examina

UHR tillstyrker införandet av yrkesexamen och examensansvariga yrkeslärare. Enligt vår uppfattning är examens roll att kvalitetssäkra den genomgångna gymnasie-utbildningen. En väl genomförd examensordning minskar också behovet av att detaljreglera hur gymnasieutbildningen genomförs och öppnar för en större

flexibilitet när det gäller hur lång tid en elev behöver för att klara av programmets innehåll.

Arbetsplatsförlagt lärande och handledare

UHR delar utredningens uppfattning att en kombination av skolförelagd och arbetsplatsförlagd utbildning ger de bästa förutsättningarna för en yrkesutbildning av hög kvalitet. UHR tillstyrker utredningens förslag om minst 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande innefattande att möjligheten till dispens för skolförelagd APU tas bort.

UHR anser att en framgångsrik arbetsplatsförlagd utbildning förutsätter en väl utvecklad relation mellan eleven och handledaren samt en god samverkan mellan handledaren och ansvarig yrkeslärare. UHR anser vidare att handledaren måste ha gedigen yrkeskunskap och yrkeserfarenhet. Vi anser det positivt om handledarens yrkeskompetens är dokumenterad i form av godkänt gesällprov. Vi vill betona vikten av att ett faktiskt inflytande avseende praktikplatser och handledares lämplighet ges branschens parter genom lokala programråd.

Gymnasial lärlingsutbildning

UHR betraktar gymnasial lärlingsutbildning som ett komplement till skolförelagd yrkesutbildning, en utbildningsväg för elever som vill få möjlighet att uppleva mer av arbetslivet och ser yrkeslivet som en utmaning. Vi anser att, genom att antagningskrav och examenskrav är desamma för skolförlagd och arbetsplatstsförlagd yrkesutbildning, ges förutsättningar för att säkerställa kvaliteten på den gymnasiala lärlingsutbildningen och undvika företagsspecifik specialisering.

UHR anser att huvudinriktningen ska vara att skolan är huvudman under hela utbildningen och tar samma ansvar för gymnasielärlingar som för elever på skolförelagt program. Som utredningen uppmärksammar kan ett anställningsförhållande leda till oklarheter i ansvarsfördelningen mellan skola och arbetsgivare. Erfarenheter och utvärdering av den nyligen påbörjade försöksverksamheten bör kunna vara en faktor av stor relevans.

Behörighet, antagning och urval

UHR avstyrker förslaget att kräva godkänt i 8 ämnen för yrkesprogram och 12 för högskoleförberedande program. Det är visserligen positivt att det blir en breddning från dagens krav på godkänt i svenska, engelska och matematik. Förslaget utgår dock ifrån att alla yrkesprogram skulle vara mindre krävande och ger en tydlig signal om detta inför elevernas gymnasieval. Vi anser att detta är felaktigt och att denna signalverka kan inverka menligt på såväl yrkesprogrammens attraktivitet som kvalitet och status.

Studie- och yrkesvägledning och introduktion

UHR ställer sig bakom utredningens resonemang om behovet av stärkt studie- och yrkesvägledning. Vi vill dock understryka att förmedlandet av ökad kunskap om

olika alternativ inom arbetslivet och fortsatta studier måste integreras i undervisningen. Vi delar utredningens uppfattning om vikten av att eleven får vägledning och får pröva på de ämnen som ger programmet dess karaktär under sin inledande tid i gymnasieskolan för att eleven att snabbt ska kunna avgöra om valet av program och inriktning har varit rätt.

Gymnasial vuxenutbildning

UHR tillstyrker utredningens förslag om att den gymnasiala vuxenutbildningen i allt väsentligt ska styras av samma regelverk som ungdomsskolan. Vi vill dock särskilt understryka vikten av att använda sig av prövning och validering för att eleven ska kunna tillgodogöra sig relevanta förkunskaper.

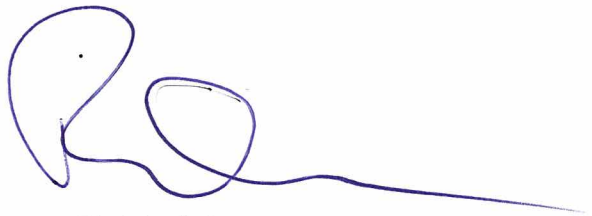

Pia Turtiainen